

Glied Viktor – Grünhut Zoltán

„Afrika ideje elérkezett”

A 2010-es dél-afrikai labdarúgó világbajnokság előkészületeiről

AFRIKA VÉGRE LABDÁBA RÚG

2004. május 15-én a futballrajongók figyelme néhány lélegzetelállító pillanattal Zürichre összpontosult. A Nemzetközi Labdarúgó Szövetség (FIFA) illetékesei és a pályázó országok delegáltjai a 2010-es világbajnoki döntő helyszínének kiválasztására gyűltek össze a svájci városban. Az előzetes várakozások szerint viszonylag sima eredmény volt prognosztizálható, azonban a végső döntés nyilvánosságra hozataláig senki sem mehetett biztosra. Egy valami már korábban is eldőlt, mégpedig az, hogy a legrangosabb labdarúgó esemény immáron 19. tornájának rendezési jogát, a sportág történetében először, biztosan afrikai állam kapja. Minderre egy korábban elfogadott, a továbbiakban szokásjogként értelmezni próbált, később azonban – főként gazdasági-politikai okok miatt – mégis felülvizsgált FIFA-döntés teremtette meg az alapot, mely leszögezte: a jövőbeli mundiólék szervezését a kontinentális labdarúgó szövetségek között rotációsán kell felosztani.

Összesen négy pályázat került a FIFA asztalára: Afrika tekintetében a gazdaságilag mindenképpen vezető, a labdarúgás szempontjából azonban csak a legjobb tízbe sorolható Dél-afrikai Köztársaság mellett kizárólag észak-afrikai államok remélhették a rendezés jogának elnyerését. A tunéziai-líbiai közös projekt

ötletét az illetékesek hamar esélytelennek nyilvánították, melyben feltételezhetően közrejátszott a Kadhafi-vezette líbiai rezsimmel szemben érzett nemzetközi bizalmatlanság. A diplomáciai bonyodalmak elkerülése végett, inkább szervezési okokkal indokolták a koprodukciós változat támogatásának elutasítását, felkérve egyúttal Tuniszt és Tripolit önálló pályázat benyújtására, melytől előbbi anyagi okok miatt elállt, míg utóbbi elégtelen előzetes felkészültsége miatt eleve a „kispadra” kényszerült. Dél-Afrika azonban nem maradt vetélytárs nélkül, lévén a másik két pályázó, Marokkó és Egyiptom, mind szervezési, mind sportteljesítmények szempontjából komoly esélyekkel indulhatott. Utóbbi országok labdarúgómúltjuk, valamint Európához való földrajzi közelségük miatt, talán még előnyben is voltak az alig több mint tíz esztendeje még apartheid-rendszeréről hírhedt Dél-Afrikával szemben, habár az utóbbi években egyre erősödő iszlamista terrorveszély sem Egyiptom, sem Marokkó jelölésének nem kedvezett.

A hosszas mérlegelés után meghozott döntést Sepp Blatter, a Nemzetközi Labdarúgó Szövetség elnöke jelentette be: a 2010-es labdarúgó világbajnokság a Dél-afrikai Köztársaságban kerül megrendezésre. Az összesített eredmények alapján Egyiptom egyetlen voksot sem kapott, míg Marokkó tíz szavazatával szemben Pretoria 14 jelöléssel győzedelmeskedett. A nemzetközi közvélemény vegyes megítélésel fogadta a végrehajtó testület

határozatát. Még szinte el sem csendesedett a Thabo Mbeki elnök vezette dél-afrikai delegáció ünneplése a FIFA székházában, többen máris megkérdőjelezték döntés jogosságát.

Az afrikai országok labdarúgás terén tanúsított töretlen fejlődését ugyan senki sem vonhatta kétségbe, vagyis sportterdemek alapján általános volt a vélekedés arról, hogy a fekete kontinens jogosan igényli, hogy világbajnokságot rendezzen. Ellenben számos kételkedő hangsúlyozta, hogy az olimpiai játékokkal egyenlő súlyú esemény nem csak a futballról szól. Mindjárt a döntést követően napvilágra kerültek olyan jelentések, melyek kiemelték: az elégtelen szervezési előkészületek következtében komoly problémák adódhatnak, így a játék könnyen háttérbe szorulhat. Dél-Afrika esetében pedig nem titkoltan vannak aggodalomra okot adó tényezők, gondoljunk csak a bűnözés elképesztő méreteire, a gyilkosságok, rablások, túszejtések, szexuális bűncselekmények sokaságára, az afrikai viszonylatban ugyan rendkívül fejlett, mégis sok helyütt elavult közlekedési infrastruktúrára, illetve a tömegközlekedés hiányosságaira.

Dél-Afrikában is megoszlanak a vélemények a rendezés sikerességét illetően. Mangosuthu Buthelezi, zulu törzsi vezető 2007 januárjában meglehetősen borúlátó nyilatkozatot tett. A nagy tekintélyű politikus álláspontja szerint a világbajnokság akár veszteséges is lehet, amennyiben nem képesek változtatni a nemzetközi közvélemény azon megítélésén, miszerint egyetlen látogató sem érezheti magát biztonságban dél-afrikai tartózkodása idején. Ezt azért is fontos hangsúlyozni, mert a kontinens eddigi legnagyobb szabású sporteseményére több mint 650.000 szurkolót várnak a világ minden részéről és nem mindegy, hogy a turisták milyen élményekkel távoznak. A bűnözési ráta magas foka okozta komoly gondok megoldása azonban még várat magára. A statisztikák megdöbbentő adatokat mutatnak: 2004/2005-ben 18793 gyilkosságot és mintegy 55000 szexuális indíttatású bűncselekményt regisztráltak a hatóságok. A bíróságok az esetek nagy száma miatt szinte képtelenek ellátni feladataikat, az igazság-

szolgáltatás az összeomlás szélére került. A kormánynak mindenekeelőtt ezt a problémát kell orvosolnia, úgy azonban nehéz visszaszorítani a bűnözést, hogy a városi lakosság egy része kizárólag erőszakos úton igyekszik rendezni nézeteltéréseit, illetve ebben látja az egyetlen kiutat a nyomorból. Buthelezi csakis a következő lehetőséget tartja elképzelhetőnek: a hatóságoknak valamilyen módon el kell érniük, hogy a bűnözők a viadal idejére „letegyék a fegyvert”. Hasonló állásponton volt Jackie Selebi országos rendőrfőkapitány is, aki szerint az egyetlen megoldás, ha a VB idejére legalizálják a jelenleg tiltott prostitúciót és a közteri alkoholfogyasztást. Kezelhetetlen helyzetet és minden bizonnyal felesleges feszültséget okozhat, ha a rendőrök minden egyes esetben intézkednek, amikor valakit rajtakapnak, hogy elfogyaszt egy sört a stadion környékén. Az ellenzők – egy felmérés szerint a lakosság 79%-a – azzal érvelnek, hogy a prostitúció engedélyezése még tovább gyorsítaná az AIDS terjedését.

Érzékelve a probléma súlyosságát, a kormányzat komoly erőfeszítéseket tesz a bűnözés visszaszorítására. Több mint 30000 rendőrt vesznek fel és képeznek ki a 2010-es VB-ig. A belügyminisztérium tervei alapján az újoncokat a dél-afrikai első osztály mérkőzésein dobják a mélyvízbe. A jelentősen felduzzasztott állományt divíziókra osztják és speciális feladatokra készítik fel. Egyes egységek a labdarúgó csapatokat védik majd, mások a szálláshelyek környékét és a főútvonalakat biztosítják. A stadionok területét felügyelő erők vezetőitől megkövetelik, hogy betéve ismerjék a létesítmény alaprajzát és biztonsági előírásait. Sok ezer rendőr dolgozik majd civilben, elvegyülve a szurkolók között, figyelve a zsebtolvajokra, feketézőkre, csalókra. A világbajnokság idején különleges bíróságokat állítanak fel, melyek kisebb ügyekben akár egy nap alatt ítéletet hozhatnak. A bűnözés visszaszorítása mellett fontos a rendőri jelenlét látványos demonstrálása is, hiszen nyilvánvaló, a hatóságok nem tudnak minden bűncselekményt megakadályozni. A fontosabb helyszíneken, a stadionon kívül rekedt szurkolók számára kialakított, nagy kivetítőkkel ellátott parkokban a turisztikai információs központok mellett minden esetben rendőrségi pavilon is lesz. Ezekben a parkokban a helyi erők mellett FIFA által finanszírozott biztonsági szolgálat járőrözik majd. A németországi példákat alapul véve rájuk biztosan szükség lesz, mert az ilyen közösségi helyszíneken akár 300-400000 ember is összegyűlhet. „Ahol meccs van, ott alkohol is van, ahol alkohol van, ott elszabadulhatnak az indulatok” – nyilatkozta a belügyminisztérium egyik szervezésért felelős illetékese. A szurkolói parkok biztonsági szempontból még komolyabb kockázatot jelenthetnek, mint a stadionok, hiszen míg utóbbiakban lehetséges, előbbieket esetén kivitelezhetetlen a különféle nemzetiségű szurkolók elválasztása, esetleges összecsapásuk megakadályozása.

A biztonsági erők munkájának összehangolása komoly szervezettséget, állandó kommunikációt és gyors döntéseket feltételez, ezért a rendőrség, a FIFA, valamint a helyi szervezők illetékesei állandó összeköttetésben lesznek, valamint az előkészítésben is szorosan együttműködnek egymással. A felkészülés során külön-

böző krízishelyzetekre dolgoznak ki megoldási lehetőségeket, begyakorolják az arra adandó válaszlépéseket, így elkerülve a váratlan események következtében kialakuló esetleges pánikcselekvést. A rendőrség szóvivője szerint 18 hónapra lesz szükségük ahhoz, hogy az állomány felkészültsége elérje a kívánt szintet. A központi szervezőiroda 2008 januárjában jelentette be, hogy megkezdték az önkéntesek toborzását és felvételét. A sikeres lebonyolítás szempontjából kiemelkedően fontos, hogy megfelelő számú segítő vegyen részt a lebonyolításban. Elsőként olyan embereket keresnek, akik fizetésért felkészítik, illetve irányítják a közel 45.000 önkéntes munkáját. A felhívás szerint előnyt élveznek az egészségügyi, vagy informatikus, turisztikai szakértő végzettségű, több nyelvet beszélő fiatalok. Eddig 15000-en jelentkeztek, de több száz önéletrajz érkezik naponta a központba.

A felmerült negatívumok miatt Dél-Afrika zökkenőmentes VB-rendezésében kétkedők rendszerint figyelmen kívül hagyják, hogy az ország már több világszintű eseménynek adott otthont, gondoljunk csak az Egyesült Nemzetek Szervezetének durbani konferenciáira, vagy a 2002-es johannesburgi Föld-csúcsra. A sportnál maradvá említhetjük az 1995-ös rögbi világdöntőt, az 1996-os hazai pályán megnyert Afrika Kupa kontinentális labdarúgótornát, az ugyanabban az évben megrendezett golf világligát, az 1998-as atlétikai finálét, valamint a 2003-as és a 2007-es krikett világpupát. Mindezek mellett a Dél-afrikai Köztársaságban számos évente megrendeződő sporteseményt is tartanak, többek között az A1-es autóverseny, az úszó világliga és a nemzetközi szörf- és vízisí bajnokság egyik fordulóját Durbanban, golf tornát Sun City-ben, több kerékpáros kör-, illetve terepversenyt (Cape Argus Pick 'n Pay biciklitúra, Giro del Capo, Cape Epic), valamint több nemzetközileg jegyzett maratoni futást (Duzi-kanyon, Két óceán, és Comrades maraton). Még ha e rendezvények látogatottságukat, szervezési komplikáltságukat tekintve nem is érnek fel egy labdarúgó világbajnoksággal, biztos állítható, hogy Dél-Afrika nem korábbi tapasztalatok nélkül készül a mundialéra.

BERUHÁZÁSOK, PROGRAMOK, KEZDEMÉNYEZÉSEK

Dél-Afrika három vadonatúj stadiont épít a 2010-es viadalra. A Fokvárosba, Durbanba és Port Elisabeth-be tervezett új arénák a legmodernebb technikával épülnek, a kapcsolódó létesítmények (éttermek, szállodák, parkok, kaszinók, parkolóházak) minden igényt igyekeznek majd kielégíteni. Az utóbbi időben mégis olyan nyilatkozatok láttak napvilágot, melyek szerint az építkezések későn kezdődtek, habár a 2006-os németországi világbajnokság vezető építészé állítja, hogy a technikai lehetőségek adottak, gond nélkül tartani lehet az előre kalkulált ütemezést. Hubert Nienhoff berlini építész szintén ezen az állásponton van. Mivel a német GMP iroda munkatársaként tagja a stadionok tervező csapatának, belülről is megtapasztalta a dél-afrikai munkamorált, a bürokrácia világát. „A szigorú szabályok és a rengeteg engedély beszerzése miatt Németországban egyszerűen képtelenség lenne időben befejezni az építkezéseket, az Olimpiai Stadion tervezése és kivitelezése például hét évig tartott. Dél-Afrikában mások a szabályok, itt mindent alárendelnek a világbajnokság sikerének. Higgyék el, 2009-re minden készen áll majd” – nyilatkozta Nienhoff.

A GMP építésziroda tervezi a 85.000 férőhelyes durbani King's Park Stadiont. A német és dél-afrikai mérnökök szoros együttműködésben dolgoznak annak érdekében, hogy a létesítmény a helyi viszonyoknak megfelelő stílusban épüljön fel és a későbbiekben turisztalátványosságként, sportközpontként is funkcionálhasson. A háromlépcsősre tervezett lelátó székei a dél-afrikai zászlót mintázzák meg, középen két egymással szemben elhelyezkedő íjjal. A durbani aréna okozta a legtöbb fejtörést építészeti szempontból, mert elég erősnek kell lennie, hogy ellenálljon az Indiai-óceán felől érkező erős szélnek, ugyanakkor alapfeltétel, hogy kényelmes és tágas legyen. A felépülő stadion a belvárostól több mint nyolc kilométerre helyezkedik el, ezért tervezésekor többen hangot adtak azon aggályuknak, hogy a távolság megnehezíti majd a szurkolók,

Rustenburg

Johannesburg, Soccer City

Pretoria

Port Elisabeth

Polokwane

Nelspruit

Johannesburg, Ellis Park

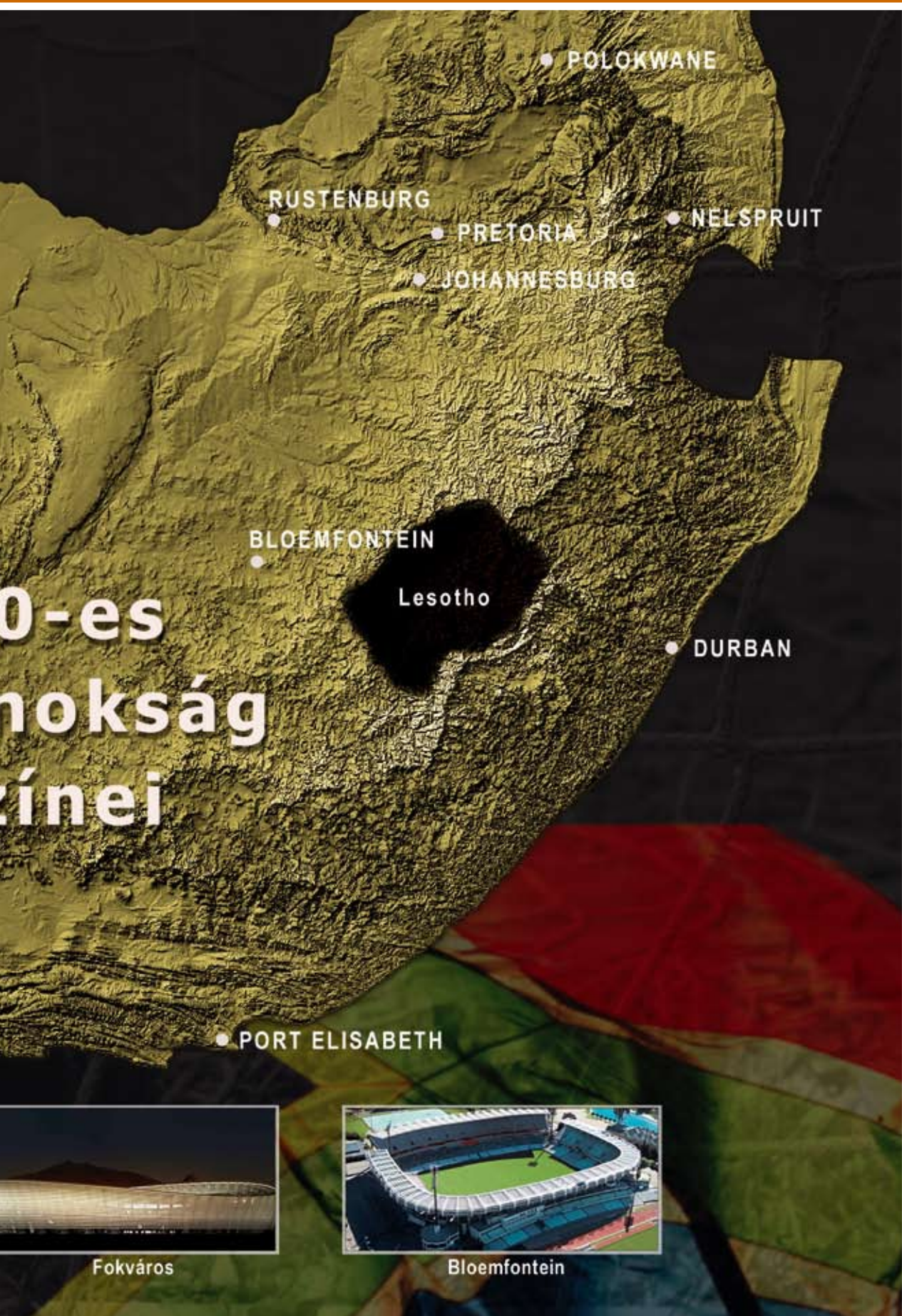

Durban

A 2010 világbajnokság helyszínei

• FOKVÁROS

0-es nokság zínei

Fokváros

Bloemfontein

turisták és sportolni vágyók odajutását. A városvezetés azonban bejelentette, hogy 2010-ig elkészül a King's Parkhoz vezető autópálya és vasútvonal is. Ez utóbbi beruházások szorosan kapcsolódnak a Mbeki elnök által 2006 nyarán bejelentett közlekedésfejlesztési programhoz, melynek keretein belül 432 millió dollárt költenek az ország elavult tömegközlekedésének javítására. A helyi önkormányzatok is kiveszik a részüket a költségek fedezéséből, Port Elizabeth 82 millió, Fokváros és Durban pedig egyenként közel 248 millió dollárral járul hozzá a büdzséhez.

A németországinál jóval alacsonyabb költségvetésre tervezett stadionrekonstrukciós program az előzetes számítások alapján így is 6 milliárd randba, azaz közel 850 millió dollárba kerül. Ez az összeg tartalmazza a három új stadion megépítésének és hét meglévő sportlétesítmény felújításának költségeit. A nyitómérkőzés és a döntő helyszínéül szolgáló „futballvárosnak” elnevezett johannesburgi arénát 104000 fő befogadására alkalmas katlanná bővítik. A Port Elizabeth-ben létesítendő Nelson Mandela Bay Arena 40000, a fokvárosi stadion pedig 70000 ülőhelyes lesz. Utóbbiban olyan bravúros technikai megoldásokat alkalmaznak majd, mint az összecsukható tető, vagy a stadion területén fogható, plusz információkat, érdekességeket közvetítő rádióadás. A készülő létesítmények mindegyikét multifunkcionálisra tervezik, ahol a futball mellett sok egyéb sportág művelésére alkalmas helyszínt alakítanak ki. Hivatalos dél-afrikai források szerint az ország olimpiát szeretne rendezni a közeljövőben, ezért a mérnökök, befektetők, politikusok arra törekednek, hogy az első lépéseket már 2010-ig megtegyék.

2007 elején sötét fellegek gyülekeztek a világbajnokság felett. Egyre többször hangzott el, hogy a szervezési munkálatok rosszul haladnak, az építkezések késésben vannak, a bűnözés elképesztő méreteket öltött. A hangokat felerősítette Sepp Blatter azon félresikerült nyilatkozata, mely szerint hat másik ország is otthont adhatna a 2010-es világbajnokságnak. Másnap azonnal helyesbítette kijelentését, mondván az A, B és a C változat is Dél-Afrika, de sokakat ez már nem győzött meg. A sportdiplomata ugyan hangsúlyozta, hogy egyelőre töretlen a bizalom Dél-Afrika iránt, mégis esetleges beugróként nevezte meg Angliát, Ausztráliát, az Egyesült Államokat, Japánt, Mexikót és Spanyolországot is. Közülük néhány hónapokon belül, más államok pedig akár már holnaptól képesek lennének megtartani a VB-t.

Ahhoz képest az afrikai ország kétségkívül jól áll, hogy Luiz Inacio Lula da Silva brazil köztársasági elnök már 2006 őszén bejelentette: Brazíliának tizenkét teljesen új stadionra van szüksége ahhoz, hogy otthont adhasson a 2014-es VB-nek. Dél-Afrikában ugyanis csak három teljesen új stadiont kell építeni, azonban szinte az összes többi felújításra szorul. Irvin Khoza, a dél-afrikai központi szervezőbizottság vezetője kijelentette: „A németek nagyon magasra tették a mércét.”

Mbeki elnök határozottan reagált a negatív véleményekre és Blatter nyilatkozatára. Hangsúlyozta, hogy az Afrikai Reneszánsz felé vezető út meghatározó állomásának tekinti a világbajnokságot. „Az emberek már saját magukénak érzik az eseményt Kairótól Fokvárosig, olyan óriási lehetőségnek, amely megalapozhatja a kontinens 21. századi fejlődési irányát.” Az Afrikai Unió (AU) is teljes mellszélességgel kiállt a mundiálé mellett. A közösség

nyolcadik csúcstalálkozóján résztvevő állam- és kormányfők nyilatkozatban rögzítették, hogy a szervezet minden rendelkezésre álló eszközzel segíti a szervezők munkáját, egyúttal felszólították a FIFA-t, valamint az Afrikai Labdarúgó Szövetséget, hogy támogassák a dél-afrikai kormányzat erőfeszítéseit. Az AU sürgette továbbá, hogy a tagállamok 2007-ben indítsák el az Afrikai Labdarúgás Évtizede és a Sport mindenkié programokat. A nincstelenség, kilátástalanság és nyomor elleni harc fontos eszköze lehet a sport, amely közösségteremtő képességével erőt adhat a kihívások leküzdésében.

A világbajnokság égisze alatt számos egyéb rövid- és középtávú programot hívtak életre Afrika-szerte a béke és biztonság, környezetvédelem, kultúra- és turizmusfejlesztés jegyében. Ezek közül is kiemelkedik a dél-afrikai kormány 2006-ban, a helyi szervező bizottsággal közösen indított Afrika Örökség elnevezésű projektje, melynek fő célkitűzései a következők:

1. Támogatni az Afrikai Reneszánsz ügyét és az Afrikai Unió 2000-ben elfogadott fejlesztési terveit (NEPAD – The New Partnership for Africa's Development).
2. Törekedni arra, hogy minél több afrikai látogasson el Dél-Afrikába a viadal ideje alatt.
3. Támogatni és fejleszteni az afrikai futballt.
4. Világszerte erősíteni Afrika jó hírnevét és küzdeni a sztereotípiák ellen.

A program létrehozói négy szervezetet kértek fel fő partnernek: a FIFA-t, az Afrikai Labdarúgó Szövetséget, az ENSZ-t és az Afrikai Uniót.

Számos egyéb, Afrika felzárkóztatását, az életszínvonal emelését megcélzó kezdeményezés mellett érdemes megemlíteni a „Győzz Afrikában Afrikával” projektet, melynek ötlete először 2004. május 15-én, rögtön a FIFA végrehajtó testületének döntését követően merült fel. Az ENSZ égisze alatt futó, 70 millió dolláros büdzsével gazdálkodó program megvalósítása 2006 júliusában indult el. A közösségfejlesztést előtérbe helyező terv fő célja, hogy az aktuális társadalmi problémák egyik legsúlyosabb fajtáját, az egyén elidegenedését a tömegsport eszközeivel állítsák meg. Az First National Bank a dél-afrikai vállalkozások közül elsőként jelentette be a program berlini kampányrendezvényén, hogy 30 millió dolláros szponzori támogatást nyújt a szervezőknek, és további pénzekkel járul hozzá az ország labdarúgásának fejlesztéséhez, a játék népszerűsítéséhez a rossz anyagi és családi körülmények között élő fiatalok körében.

A VILÁG DÉL-AFRIKÁRA FIGYEL

2010 nyarán Dél-Afrika kerül a világsajtó középpontjába, az írott és elektronikus média sok ezer munkatársa közvetíti majd a muniálé eseményeit. Már javában folyik a felkészülés a zavartalan közvetítés biztosítására. A technikai és szakmai feltételek biztosítása mellett a szervezők hang-

súlyozzák annak fontosságát is, hogy az ország pozitív képet sugározzon önmagáról. Afrikai médiaszakértők egyöntetűen állítják, a kontinensnek egységes „nyelvezetet” kell létrehoznia és kommunikálnia 2010-re, ehhez pedig kidolgozott marketing-média koncepció kialakítása szükséges. Makhenkesi Stofile dél-afrikai sportminiszter szerint az „Afrika ideje elérkezett” szlogen tökéletesen kifejezi a közös érdekeket. Eddig 37 afrikai országon kívül Brazília, Franciaország, Németország, Ausztrália és Új-Zéland jelezte azon szándékát, hogy használna a szlogent a világbajnokság népszerűsítésére. Nagy a felelőssége a hazai sajtó munkatársainak is, mivel sok összeállítás, riport és PR anyag majd az ő közvetítésükkel jut el más televíziós társaságokhoz. Ezért is különösen fontos, hogy ismerjék a tervezés alatt lévő médiakoncepció elemeit.

A felkészülés fontos állomása volt a 2007 augusztusában, Johannesburgban szervezett Nemzetközi Kommunikációs Együttműködés konferencia. A tanácskozás házigazdája, Ben Egbuna szerint akár összesen 28 milliárd néző is leülhet a képernyők elé a VB hat hete alatt, a döntőt pedig 2,5-2,8 milliárd ember követheti figyelemmel világszerte. A központi szervező iroda már 2007 őszén bejelentette, hogy eladta a mérkőzések közvetítési jogainak 95%-át. Ez soha vissza nem térő alkalom arra, hogy a Dél-Afrikáról kialakult, nem túl pozitív képet megváltoztassák. „Nincs még egy olyan lehetőség, amely több befektetőt vonzana, mint egy izgalmas focimeccs előtti jól sikerült országimázs hirdetés” – hangsúlyozta Egbuna. A konferenciára mintegy 350 kommunikációs és médiaszakértő érkezett Afrika minden részéről azzal a nem titkolt szándékkal, hogy megtervezzék azt az üzenetet, melyet Dél-Afrikán keresztül az egész kontinens közvetít majd 2010-ben. „A világbajnokság rendezésének költségei igen magasak, ezért nagyon alaposan körül kell járnunk, melyek azok a tényezők, amiket súlykolnunk kell a médián keresztül. Célunk csak egy lehet: sikeres, 21. századi Afrikát teremteni” – nyilatkozta Yvonne Johnston a Dél-afrikai Nemzetközi Marketing Tanács elnöke, a konferencia egyik fő előadója. A VB emblémájával ellátott termékek egységes arculatának megteremtése érdekében az összes rendező városban fogyasztóvédelmi irodákat hoztak létre, melyek az áruk minőségét és eredetét ellenőrzik.

Egy, a kormányzat által megrendelt 2007. novemberi közvélemény-kutatás szerint a dél-afrikai többsége rendkívül optimista a világbajnoksággal kapcsolatban. A reprezentatív felmérés kérdései szinte minden, a VB-vel kapcsolatos témát érintettek a szervezők felkészültségének fokától a tömegközlekedés problémáin keresztül a biztonsági helyzetig. A 2006-os válaszadók 76%-a úgy érzi, hogy Dél-Afrika biztonságos ország, de csupán 59%-uk gondolja azt, hogy nagyobb incidens nélkül zajlik majd le a muniálé. Valamivel többen, 67% véli, hogy a tervezett építkezések, infrastrukturális beruházások elkészülnek időben. Érdekes lehet, hogy a mérkőzéseknek otthont adó nagyvárosokban 2010 közeledtével egyre optimistább a lakosság, igaz, Fokvárosban az emberek alig több mint fele bízik abban, hogy a VB komoly lendületet hoz majd a városfejlesztés terén. Johannesburgban

a megkérdezettek sokkal nagyobb arányban válaszoltak igennel ugyanerre. Arra a kérdésre, hogy megnézne-e élőben egy mérkőzést, az összes válaszadó 54%-a felelt igennel, azonban érdekes összefüggésekre világít rá, hogy míg a fekete lakosság 81, addig a fehérek mindössze 20%-a váltana jegyet a stadionokba. A marketing és a kommunikációs tevékenység helyes irányát mutatja, hogy az emberek 64%-a ismeri a világbajnokság emblémáját és szlogenjét.

Köztudott, hogy az évről-évre gyorsan növekvő igényeket az energiaszektor kevésbé tudja kiszolgálni, az állandó villamosenergia-ellátás biztosítása a mai napig gondokat okoz Dél-Afrika-szerte. A probléma nagyságát mutatja, hogy lakosság kevesebb, mint 57%-a bízik abban, hogy az ország legnagyobb energiaszolgáltató társasága, az Eskom képes lesz elegendő áramot termelni 2010-ben. A szolgáltatók az 1996-os Afrika Kupa, az 1998-as El Nem Kötelezett Országok Találkozója, vagy a 2002-es Johannesburgi Föld-csúcs idején rekord áramfelhasználást mértek, ezért a szervezők arra számítanak, hogy nem lesz ez másként a mundialé hat hete alatt sem. Mindenesetre a stadionokat saját generátorokkal is felszerelik arra az esetre, ha a központi ellátás akadozna, vagy összeomlana. Az energiaügyi miniszter igyekezett megnyugtatni az aggodalmaskodókat: „a világbajnokság energiaszolgáltatásának ellátására kiírt tender sikeres volt, nem lesznek fennakadások a rendszerben” – mondta. Az Eskom is bejelentette, hogy több új, fosszilis tüzelőanyaggal és biogázzal működő erőművet épít 2010-ig. Az energiaszektorban tervezett fejlesztések szorosan illeszkednek az 1998-ban elfogadott energiapolitikai irányelvhez, amely előtérbe helyezi az alternatív energiaforrások kutatását és használatának fokozását. A Fehér Könyvnek elnevezett dokumentum alapelvei tartalmazzák az energiahatékony és környezetbarát technológiák használatát és egy egészen új pályára állítják a fenntartható energiafelhasználást.

FEJLESZTÉSEKKEL 2010 SIKERÉÉRT

Akormány a siker érdekében minden eddiginél nagyobb volumenű (9 milliárd rand) fejlesztésekbe fogott, melyek prioritásként kezelik a tömegközlekedés javítását, az utak rekonstrukcióját és bővítését. A 2004-ben indított, 5200 kilométert érintő, 5,1 milliárd randra becsült program keretében 27 autópályát és főútvonalat újítanak majd fel. A rendező városok úthálózatának korszerűsítésére több mint 1,3 milliárd rand áll rendelkezésre. A projekt kiemelt figyelmet szentel a Nelspruitot, Pretoriát és Johannesburgot is érintő, fontos kereskedelmi útvonalnak számító Maputo-Fokváros közlekedési folyosó, és a Mozambikot Dél-Afrikával összekötő vasútvonalak fejlesztésének. Nyilvánvaló, hogy az utak mellett a tömegközlekedés színvonalának emelése is fontos, és nem csupán a sok százezer turista miatt. Az összlakosság közel 40, a nagyvárosokban élők 70%-a naponta használja buszok, villamosok, metrók ezreit. Az országszerte közlekedő mintegy 20.000 távolsági

buszjárat 720 millió kilométert tesz meg egy évben, további 1200 járat pedig kizárólag turistákat szállít. A járműpark erősen amortizálódott, 30%-a nem felel meg a biztonsági előírásoknak. A felelős tárca, nemzetközi pályázati pénzekre és a magánszféra befektetéseire alapozva 2006-ban három fő irányban indította meg a fejlesztéseket. Egyrészt az igényekhez és körülményekhez igazítva 2009-re racionalizálja a menetrendeket, másrészt 1 milliárd rand értékben környezetbarát technológiával működő járművekkel bővíti a gépkocsiparkot és cseréli le a régi, üzemanyagfaló monstroomokat. A biodízel és bioetanol előállításában és forgalmazásában érdekelt dél-afrikai és külföldi vállalatok jelezték, őket bármilyen befektetési lehetőség érdekli. Az ENSZ Környezetvédelmi Programja és a Világbank által is támogatott „Zöld tömegközlekedés–2010” projektet olyan neves labdarúgókkal népszerűsítik, mint Zidane, vagy Ronaldo. A harmadik fő cél, hogy meggyőzzék az autósokat, használják a tömegközlekedési járműveket, hiszen olcsóbban és gyorsabban juthatnak el a kívánt helyre, ráadásul nem kell bajlódniuk a parkolással.

Az utóbbi évek során számos konferenciát és szimpóziumot rendeztek az összes érintett bevonásával annak érdekében, hogy költséghatékonyan fejlessék az elavult úthálózatot, infrastruktúrát és járműparkot. Szinte kilátástalan feladatnak tűnik a nagyvárosok vonzaskörzetéhez tartozó túlszűfolt sztrádák tehermentesítése, különösen a Johannesburg külvárosi részeit érintő autópályákon haladó, a belső kerületek közlekedési rendszerét sokszor megbénító, napi 180000 teherautó és autóbusz számának csökkentése jelent kihívást. Sokan tisztában vannak vele, hogy a hatalmas forgalmi dugókat csakis a tömegközlekedési eszközök igénybevitelével lehetne elkerülni, mégis kényelmi okokból a taxikat és a népszerű minibuszokat választják, félve az autóbuszokon utazó zsebtolvajoktól és egyéb bűnöző elemektől. A taxisok, felismerve az utasok kényszerhelyzetét, új módszert alkalmaznak, hogy fuvart szerezzenek. Mivel a sportlétésítmények, szórakozóhelyek körül hatalmas a konkurenciaharc és kevés a parkolóhely, a sofőrök úgynevezett „szemeket” bérelnek fel, akik leszállítják a járókelőket, várakozókat és felajánlják a taxi szolgáltatásait. A helyi hatóságok ugyan tiltják ezt a fajta „marketinget”, mondván a „szemek” zaklatják a turistákat, ennek ellenére a probléma még megoldásra vár. Az élelmes kerítők legtöbbször utcai árusnak adják ki magukat, azonban az ásványvíz mellett egy „olcsó” fuvar is kínáltnak.

Dél-Afrika keresi annak lehetőségét, hogy miként vonhatná be a szomszédos országokat a világbajnokság eseményeibe. Már csak a FIFA illetékeseinek jóváhagyása hiányzik arról a tervzetről, mely alapján egyes résztvevő országok főhadiszállását Mozambikban, illetve Szváziföldön rendeznék be, így biztosítva a nyugodt felkészülést és a mérkőzések utáni regenerációt. Az ötletet a brazil szövetség azon bejelentése adta, hogy szívesen edzenének Mozambikban, portugál nyelvterületen. Úgy tűnik, hogy a FIFA kedvezően fogadja a kezdeményezést, egyetlen kikötésük van csupán: a szállás legfeljebb 90 percnyi repülőútra lehet a mérkőzés helyszínétől.

A pénzügyi szféra elemzői arra számítanak, hogy a VB képes lesz katalizátor szerepet betöltve az évi 5%-os gazdasági növekedést legalább 7%-ra emelni. Remélik továbbá a foglalkoztatásban nagy szerepet játszó kis- és középvállalkozói szféra megerősödését, azáltal pedig a 2000-es évek elején még elképesztő méreteket öltő, az utóbbi években némileg normalizálódó tendenciát mutató, közel 25%-os munkanélküliségi ráta csökkentését. A tervezett többletbevételek egy részét újabb beruházásokra, másik felét a szegénység és a nyomor visszaszorítására, az AIDS elleni küzdelemre, az egészségügyi rendszer jobbá tételére, a globalizáció negatív hatásainak mérséklésére fordítanák. A meghatározott célok egybevágóan az ENSZ Millenniumi Nyilatkozatával, melyet 2000-ben, New Yorkban fogadott el 191 ország képviselője.

A várakozások szerint a világbajnokság egyéb szektorok fejlesztése mellett a foglalkoztatásra is jótékony hatással lesz. A dél-afrikai Munkaügyi Minisztérium számításai szerint 2010-ig csupán a vendéglátóiparban összesen 80000 új munkahely létesül majd. A megnövekvő turistaforgalom nyomán 24000 szakácsra, 23500 pincérré, 15000 takarítóra, 7800 pénztárosra és 8000 fős kiegészítő személyzetre lesz szükség. Nem is olyan egyszerű dolog azonban szakképzett, nyelveket beszélő alkalmazottakkal feltölteni a keletkező munkahelyeket. Az utóbbi években több konkrét lépés is történt az oktatás területén, amelyek a vendéglátóipari képzés egész rendszerének átalakítását célozták meg.

A felsőoktatási tanács útmutatásai alapján a kormányzat három fő feladatot határozott meg. Egyrészt a fiatalokat a vendéglátóipari szakiskolákban való tovább tanulásra kell motiválni, másrészt a gazdasági élet szereplőit meg kell győzni, hogy gyakorlati helyet biztosítsanak a diákok számára. Nem utolsósorban pedig olyan menedzseri réteget kell képezni, amely a feladatokat megfelelőképpen tudja irányítani. Kérdéses, hogy az idő rövidsége miatt mennyiben lesznek képesek megvalósítani a tervek, éppen ezért külföldi, főként az Egyesült Államokból és a Bahama-szigetéről érkező szakemberek segítségére számítanak. Dél-Afrika GDP-jének komoly hányada, közel 12%-a a turizmusból származik, ez mintegy 79 milliárd randot jelent évente.

Az üzleti élet szereplői abban bíznak, hogy a világbajnokságig hátralevő szűk három évben nem csupán az érkező turisták száma növekszik majd, hanem egyúttal a befektetők is lehetőségeket találnak Dél-Afrikában. Elemzők főként a szolgáltatóipari ágazatokban és banki szektorban várnak komoly növekedést. Pieter de Bruin, a Nemzeti Bank elnöke nagy volumenű külföldi beruházásokra számít. „A turisztikai és vendéglátóipar, az építőipar, a közlekedésfejlesztés és a pénzügyi szolgáltatások vonzzák a tőkét. Arra számítunk, hogy a fejlesztések hatással lesznek a forráshiányos helyi kis- és középvállalkozásokra is, amelyek a külföldi befektetők partnereiként, beszállítóiként tudnak bekapcsolódni az üzletbe, növelve piaci részesedésüket.”

Fokvárosban és Johannesburgban már több olyan turisztikai vegyesvállalkozás született, melyek egyértelműen 2010-re fejlesztik szolgáltatásaikat.

JEGYET SZEREZNI NEM EGYSZERŰ FELADAT...

A belépőjegyek árának és az ülőhely elhelyezkedése szerinti kategóriák kidolgozása mindig bonyolult feladat. A németországi VB előtti jegyfelvásárlások körüli botrányokból tanulva a FIFA és a helyi szervezőbizottság munkatársai nagy alaposítással állították össze a kondíciókat. A kalkulált árak kissé különböznek az eddig megszokottaktól, tükrözik az afrikai kontinensre jellemző óriási eltéréseket, hiszen 20 és 900 dollár között alakulnak attól függően, hogy csoportmérkőzésen a kapu mögötti részre, vagy a döntőre és a középső szektorba vásárol jegyet a szurkoló. A négy kategóriában (egy a legdrágább, négyes a legolcsóbb) összesen három millió jegy vár gazdára és a német példához hasonlóan igyekeznek ezek nagy részét a helyi lakosoknak eladni. Kivéve azt a 120000 belépőt, melyet a nemzetközi és hazai szponzorok (Adidas, Coca Cola, Emirates Airline, Hyundai/KIA, SONY, VISA, FNB, MTN, Anheuser-Busch és a McDonald's), illetve futballszövetségek vezetőinek, valamint VIP személyek tiszteletére különítettek el. A szervezők néhány ezer tiszteletjegyet olyan hátrányos helyzetben lévő embernek juttatnak, akik nem tudnák megfizetni a belépést, de munkájukat, társadalmi szerepvállalásukat, vagy a futball népszerűsítésének terén szerzett érdemeiket a közösség nagyra értékeli. Az árusítást 2009 februárjában kezdik meg, kizárólag a FIFA által megszabott módon, kihelyezett irodákban és az interneten keresztül. A 32 résztvevő ország labdarúgó szövetsége a belépők 12%-át foglalhatja le a csoportmérkőzéseikre, továbbá 8%-át a kieséses szakaszra. Amíg a negyedik kategóriás jegyeket kizárólag Dél-Afrikában dobják piacra, addig a másik három kategóriát világszerte lehet majd kapni. A jegyek utáni érdeklődés már most is hatalmas, egyesek tízszeres túljelentkezést sem tartanak kizártnak. Ezt a Németországban bevált módszerrel igyekeznek többé-kevésbé igazságosan megoldani. Egyrészt minden vásárlási körben, mérkőzésenként sorsolnak majd a jelentkezők közül, előnyben részesítve azon országok állampolgárait, melyek csapatai pályára lépnek. Másrészt kombinált jegyeket állítanak össze, amikért ugyan többet kell fizetni, de 3-4 meccsre nyer bebocsátást az ilyen opciót választó szurkoló. Első azonban itt is a biztonság, kizárólag fényképes igazolvány és névvel, kódszámmal ellátott belépő birtokában juthat be a szerencsés a stadionba.

BAFANA BAFANA – MEDDIG MENETELNEK A „FIÚK”?

A konkrét szervezési-előkészítési feladatok megoldásán túl Dél-Afrika természetesen nagy erőt kíván fektetni a nemzeti tizenegy felkészítésére is, elvégre a zavartalan lebonyolításhoz hasonló fontosságú, hogy a csapat remek teljesítménnyel örvendeztesse meg a hazai közönséget. A világbajnokság rendezése nem csupán pénzügyi-gazdasági, hanem sportnevelési szempontból is óriási lehetőségeket rejt az ország számára. A labdarúgás megszerettetése, a játékosválas célként való megjelenítése remek esély a sokszor nyomorúságos körülmények között élő, a bűnözést olykor kényszerből választó gyerekek szocializálásához. A már most is egyértelműen érezhető futball-láz talán egységbe kovácsolhatja a még mindig rendkívül megosztott dél-afrikai társadalmat, a Bafana Bafana fehér és fekete játékosaihoz hasonlóan, az egész nemzet igazi csapatává válhat.

A hazai pálya előnye, a hazai közönség szurkolása azonban nem minden. Ahhoz, hogy Dél-Afrika egy ténylegesen ütőképes nemzeti tizeneggyel álljon ki a 2010-es világbajnokságon, komoly szakmai munkára lesz szükség. Labdarúgómúltját és jelenét vizsgálva az ország soha nem tartozott, és ma sem tartozik a világ élvonalába, sőt még a kontinens válogatottjait alapul véve sem kiemelkedő a teljesítménye. Annak ellenére sem, hogy az első futballklubot már 1879-ben megalapították, sőt a dél-afrikai labdarúgó szövetség kvázi elődje is már nagyon korán, 1882-ben létrejött. A britek által meghonosított sportot csak lassan sajátították el az őslakók, az első tíz csapattal elindított bajnokságban főleg angol katonák és európai bevándorlók voltak a játékosok. Az 1900-as évek elejére már félhivatalos nemzeti tizenegye is volt a gyarmatnak, mely első mérkőzését Angliával játszotta, majd később több dél-amerikai válogatottal is összemérte erejét. Az egyre inkább intézményesülő rasszizmus korlátokat szabott a labdarúgás terén is, a fehér és a nem-fehér (afrikai, ázsiai, indiai) játékosok külön bajnokságban szerepeltek. 1959-ben, a Nemzeti Labdarúgó Liga megalakulásával létrejött a dél-afrikai profi labdarúgó szövetsége – természetesen csak fehér futballistákkal –, majd a hetvenes évek elején intézményesült a Nemzeti Labdarúgó Bajnokság is. Az első profi ligát az Orlando Pirates nevű klub nyerte, mely azóta is meghatározó egyesületnek számít Dél-Afrikában.

Az apartheid-rendszer bukását követően természetesen újjászervezték a futball ligát is, 1991 decemberében megalakult a Dél-afrikai Labdarúgó Szövetség, melynek tagfelvételi kérelmét a FIFA 1992 júniusában fogadta el. Az elkövetkező pár évben a dél-afrikai nemzeti tizenegy sikert-sikerre halmozott, először megnyerte az 1996-os hazai rendezésű Afrika Kupát, majd két év múlva Burkina Fasóban ezüstérmet szerzett a kontinentális döntőn, miközben sikerrel vette az 1998-as franciaországi világbajnokság selejtezőit is. A mudiálén megszületett Dél-Afrika első VB-gólya, és megkapta első VB-pontjait is, miután a dánok és a szaúdiak ellen is döntetlenre végzett. A 2002-es világbaj-

nokságra úgyszintén kvalifikálta magát a Bafana Bafana, sőt a japán-koreai közös rendezésű tornán már jobban ment a játék is (döntetlen Paraguay és győzelem Szlovénia ellen, keserves vereség Spanyolországtól), a csoportból azonban a keresztbeverések miatt mégsem sikerült továbblépni. Közben klubszinten is egyre meghatározóbbá váltak a dél-afrikai csapatok, az Orlando Pirates-nek sikerült elhódítania az Afrikai Bajnokcsapatok Kupáját. A játékos-nevelés terén olyan európai sztárklubok kapcsolódtak be közvetlenül a munkába, mint a holland Ajax Amsterdam, mely első ligás fiókcsapatot hozott létre Fokvárosban. Az eredmények hatására egyre több dél-afrikai futballista került és kerül ma is Európába, Benny McCarthy, Lucas Radebe, vagy Steven Pienaar személyében igazi sztárjátékosokat ismerhettek meg a labdarúgás szerelmesei. Ugyan Kamerun és Nigéria olimpiai aranyérméhez, vagy az említett országok, illetve Szenegál világbajnoki meneteléséhez hasonló eredményt Dél-Afrika még nem tud felmutatni, a 2010-es világbajnokság azonban ennek megcáfolására is remek alkalom lehet.

A kezdő sípszó most már minden szempontból elhangzott: a stadionkonstrukciós és az infrastrukturális beruházások, valamint az egyéb szervezési előkészületek megkezdésén túl, 2007. november 25-én, a Durbanban tartott világbajnoki selejtezők kisorsolásával, a labdarúgó válogatottak Dél-Afrikába vezető, küzdelmes útja is ismertté vált. A világbajnoki sorsolás az addig lezajlott ázsiai, afrikai és óceániai előselejtezők eredményeként 38 nemzeti tizenegy számára érdektelenné vált, valamint, mivel Dél-Amerikában nincs csoportbontás, így Durbanba összesen 156 ország képviselői utaztak. A házigazdával együtt 32 csapatos mundiólára a legtöbb résztvevő az európai kontinensről kerül ki – szám szerint 13 –, míg Afrikából öt, Dél-Amerikából és Ázsiából négy-négy, az észak- és közép-amerikai zónából pedig az első három csapat kvalifikációja automatikus. A maradék négy hely sorsáról az óceániai csoportban élen végzett és az ázsiai ötödik, valamint az Észak- és Közép-Amerikában negyedik helyet megszerzett válogatott és a dél-amerikai ötödik pótselejtező-mérkőzése döntenek. Az új szabályok szerint a 2006-os világbajnok Olaszországnak sincs garantált helye, így a címvédéshez legelőször is az európai selejtezőket kell sikerrel vennie a squadra azzuranak. 2009. novemberéig bezárólag 861 mérkőzést játszanak világszerte, a 31, kvalifikációs kört sikerrel vett válogatottat, valamint Dél-Afrikát ugyanaz év decemberében, Fokvárosban fogják nyolc darab csoportba sorsolni.

A durbani gálát vegyes megítéléssel kommentálták a nemzetközi sajtóban. A meghívott sportoló, politikus és zenész személyiségek illusztris névsora, valamint a kiegészítő show-elemek kellően fokozták a gömbök kihúzását övező izgalmakat. A csoportbontások nyomán meginduló esélylatogatások elcsitulása után azonban egyre nagyobb figyelmet kaptak a sorsolási gálát övező problémák, melyek közül kiemelkedett a 43 éves Peter Burgstaller korábbi osztrák labdarúgó tragikus meggyilkolása és a volt német válogatott sztár, Oliver Bierhoff kifosztása. Sepp Blatter sajnálatát fejezte ki a történetek miatt, azonban hangsúlyozta:

Burgstaller a Salzburg egykori válogatott kapusa turistaként érkezett Durbanba, neve nem szerepelt az osztrák küldöttség meghívotti listáján. A FIFA főtitkára nem sokkal a sorsolás előtt jelentette ki, Dél-Afrika komoly előrelépéseket tesz annak érdekében, hogy a mundiólé biztonságban, atrocitások nélkül lemenjen. Mint nyilatkozta a gála szervezése körül minden rendben zajlott, a kisebb fennakadásokat sikerült megoldani, és az általános előkészületek is a megfelelő ütemezés szerint zajlanak, tehát nincs miért aggódni a 2010-es labdarúgó világbajnokság rendezésével kapcsolatban. Egy igazán élvezetes, mind szervezésében, mind pedig a résztvevő csapatok által mutatott játék színvonalában kiváló futballesemény reményében, mi magunk is csak a legjobbkat kívánhatjuk, elvégre a Dél-afrikai Köztársaság sikeres helytállása az egész világnak örömet okozhat... ☀

FELHASZNÁLT IRODALOM

APPEL, MICHAEL

- 2007 Over 30 000 police for 2010 World Cup. South Africa 2010, 20 November 2007, http://www.sa2010.gov.za/news/071120_police.php
- 2007 Research and SA's optimism up ahead to 2010 South Africa 2010, 10 December 2007, http://www.sa2010.gov.za/news/071210_survey.php
- 2007 Africa's 2010 media opportunity SouthAfrica.info, 16 August 2007, <http://www.southafrica.info/2010/wcmedia-160807.htm>

THEMBA GADEBE

- 2007 United, African voice needed for 2010 South Africa 2010, 16 August 2007, http://www.sa2010.gov.za/news/070816ncp_africa.php

PAUL RADFORD

- 2007 South Africa wants neighbours to share World Cup Last Kick, April 11, 2007, www.lastkick.com/?cat=10
- 2007 Afrika meleg? Sepp Blatter FIFA-elnök szerint hat beugró áll készen a 2010-es vb-rendezésre Népszabadság • MTI • 2007. május 2. <http://www.nol.hu/cikk/444904/>
- 2007 Zulu leader warns 2010 could flop in South Africa Last Kick, January 12, 2007, <http://www.lastkick.com/?p=2022#more-2022> Ticket categories and prices Fifa.com, <http://www.fifa.com/worldcup/organisation/ticketing/index.html>